

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Допущено до захисту
завідувач кафедри

“ _____ ” _____ 2024 р.

РЕФЕРАТ
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за освітньою програмою «Економіка підприємства та організація підприємницької діяльності»

за темою:
**«ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ В ТОВ
«БЕЛСТА»**

Виконавець:

студент факультету ЦЗВФН

Стрілець Вікторія Олегівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Кошельок Галина Володимирівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що в умовах розвитку ринкових відносин зниження собівартості продукції є важливим чинником зростання економічної ефективності підприємства, оскільки відображає ефективність використання ресурсів, результати застосування нової техніки і прогресивної технології, а також удосконалення організації праці, виробництва та управління. Серед системи показників, що характеризують ефективність виробництва, собівартість продукції займає провідне місце. Як комплексний показник, вона відображає всі аспекти виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства. Тобто рівень застосування матеріальних, людських і фінансових ресурсів, якість роботи кадрового потенціалу і менеджменту в цілому. Аналіз собівартості продукції є дуже важливим, оскільки зниження собівартості продукції збільшує прибуток організації.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є обґрунтування теоретико-методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо визначення шляхів зниження собівартості продукції в ТОВ «Белста».

Враховуючи мету окреслено основні *завдання дослідження*:

- визначити суть собівартості продукції як економічної категорії;
- висвітлити основні підходи до класифікації витрат;
- розкрити методику аналізу та оцінки ефективності формування собівартості продукції;
- дати загальну характеристику суб'єкта дослідження;
- провести аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «Белста»;
- проаналізувати собівартість продукції підприємства;
- визначити основні напрямки оптимізації процесів виробництва продукції в ТОВ «Белста»;
- окреслити основні підходи ефективно менеджменту витрат на підприємстві.

Об'єктом дослідження виступили економічні явища формування собівартості продукції підприємств, що розглядається на прикладі ТОВ «Белста». Основними видами діяльності підприємства є виробництво шкіряного вуття та роздрібна і оптова торгівля виготовленим взуттям.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів оптимізації виробничих витрат на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектична гносеологія, системний підхід до вивчення економічних явищ, а також розробки вітчизняних і зарубіжних вчених з питань формування, управління та оптимізації виробничих витрат на взуттєвих фабриках.

Інформаційною базою дослідження є нормативно правова база формування собівартості продукції, публікації науковців з досліджуваної проблематики, фінансова та статистична звітність ТОВ «Белста» за 2021-2023 рр., інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (40 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 72 сторінок. Основний зміст викладено на 63 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 8 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Поняття та сутність собівартості продукції» розкрито позицію ряду науковців щодо економічної сутності собівартості продукції. Запропоновано авторське бачення собівартості, як економічний показник, який визначає вартість виготовлення одиниці продукції і включає в себе всі витрати, які необхідні для його виробництва.

Висвітлено різноманітність підходів до класифікації витрат. Витрати при формуванні собівартості продукції можна класифікувати за різними критеріями, такими як функціональне призначення, спосіб врахування в обліку, та інші. Витрати у виробничій собівартості можуть бути згруповані за різними критеріями: типом витрат, структурою, функціональним призначенням.

Визначено, що методичні підходи до аналізу та оцінки ефективності формування собівартості продукції включають: визначення складу собівартості; аналіз динаміки собівартості; оцінку рентабельності; порівняння з аналогічними показниками галузі; визначення факторів впливу на собівартість; розробку заходів щодо оптимізації собівартості; моніторинг та контроль за виконанням заходів.

У другому розділі «Аналіз економічних показників діяльності підприємства (на матеріалах ТОВ «Белста»)» подано загальну характеристику підприємства, визначено особливості господарської діяльності, проаналізовано техніко-економічні показники ефективності господарювання. Аналіз складу та структури авансованого капіталу засвідчив переважання оборотного капіталу над основним та джерел фінансування підприємства за 2021-2023 рр. Проведено аналіз фінансових результатів та здійснено діагностику фінансово-економічного стану підприємства. Встановлено, що ТОВ «Белста» май стійкий фінансово-економічний стан, достатньо високий рівень рентабельності виробництва, враховуючи нинішню економічну ситуацію в Україні, виражену кадрову політику.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення собівартості продукції підприємства» окреслено можливі шляхи оптимізації процесів виробництва на швейній взуттєвій фабриці ТОВ «Белста», які спонукають товаровиробників до підвищення економічної ефективності за рахунок

зниження витрат та поліпшення якості продукції, зокрема: автоматизація виробничих процесів; оптимізація робочого місця; розроблення стандартів виробництва для кожного етапу процесу виробництва; оптимізація ланцюга постачання шляхом вибору надійних постачальників, раціонального складу матеріалів та впровадження системи «Just-In-Time» для зменшення запасів; впровадження системи контролю якості на кожному етапі виробництва для виявлення та усунення дефектів на ранніх стадіях та запобігання відходам; навчання та підвищення професійних навичок персоналу: постійне фахове вдосконалення та підвищення кваліфікації працівників для використання нових технологій та методів виробництва, а також впровадження програм мотивації персоналу з використанням методів Lean Manufacturing для зниження зайвих витрат та вдосконалення всіх аспектів виробничої діяльності.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

В результаті проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Собівартість є ключовою економічною категорією, яка визначає вартість виробництва товарів або послуг на підприємстві. Вона включає в себе всі витрати, які пов'язані з виробництвом продукції або наданням послуг і є основою для встановлення цін на товари та визначення прибутковості бізнесу. В цілому, собівартість відображає вартість виробництва товару або послуги і є важливою економічною категорією для бізнесу, яка впливає на прибутковість та конкурентоспроможність підприємства.

2. Витрати при формуванні собівартості продукції можна класифікувати за різними критеріями, такими як функціональне призначення, спосіб врахування в обліку, та інші. Витрати у виробничій собівартості можуть бути згруповані за різними критеріями. На практиці компанії розраховують цю величину для цілей планування виробництва та обліку готової продукції двома способами: за економічним елементом витрат (собівартість усієї продукції) та за елементом витрат на одиницю продукції.

3. Аналіз собівартості продукції включає низку економічних розрахунків, пов'язаних з правильною, раціональною та економічною оцінкою розподілу всіх видів ресурсів, виявленням невиробничих витрат і розробкою основних напрямів мобілізації внутрішньовиробничих резервів. Собівартість є основою ціноутворення та має значний вплив на конкурентоспроможність підприємств на ринку. Вона також є важливим фактором при аналізі результатів діяльності окремих підприємств і має важливе значення для прийняття бізнес-рішень.

4. Досліджувана взуттєва фабрика ТОВ «Белста» є законодавцем моди на домашнє взуття в Україні та лідером галузі з виробничим циклом. Нині на взуттєвій фабриці ТОВ «Белста» працює 780 осіб, але темпи найму нових працівників зменшуються у зв'язку з війною на Україні. Серед них менеджери, дизайнери, майстри, кваліфіковані робітники та кравці. Компанія

цінує і піклується про кожного, хто працює в Belsta. Керівництво створює необхідні умови для того, щоб співробітники залишалися в Україні. Завдяки такій політиці «Белста» вже багато років є одним з найбільших платників податків у регіоні та утримує лідируючі позиції в легкій промисловості Одеської області. Основний вид економічної діяльності ТОВ «Белста» 15.20 Виробництво взуття. Основним джерелом формування авансованого капіталу ТОВ «Белста» виступає власний капітал підприємства ТОВ «Белста» май стійкий фінансово-економічний стан, достатньо високий рівень рентабельності виробництва, враховуючи нинішню економічну ситуацію в Україні, виважену кадрову політику.

5. На основі горизонтального та структурного аналізу собівартості продукції ТОВ «Белста» встановлено: матеріальні витрати за останній рік зазнали значного приросту, що спричинило зростання собівартості продукції; спостерігався незначний приріст витрат на оплату праці та соціальні відрахування. Проведений факторний аналіз собівартості продукції, засвідчив значний вплив приросту матеріальних витрат, середній вплив витрат на оплату праці та соціальні витрат, інших операційних витрат та зменшення адміністративних витрат. Найважливішим аспектом мінімізації операційних витрат ТОВ «Белста» є зниження вартості сировини та матеріалів, які є вагомою складовою виробничої собівартості. Беручи до уваги підвищення мінімальної заробітної плати та відповідне зростання заробітної плати працівників, цін на енергоносії та витрати на опалення, єдиним шляхом зменшення операційних витрат є зниження вартості сировини; за умови зниження витрат на 42%, виробничі витрати складуть 92122 тис. грн. Критерієм мінімізації витрат також може бути рентабельність виробництва.

6. З метою досягнення максимально можливого прибутку та зниження рівня поточних витрат компанія розробила заходи з оптимізації витрат на основі аналізу маржинальних витрат і прибутку, які сприяють підвищенню ефективності виробництва за рахунок зниження собівартості. Всі ці заходи збільшують обсяги продажів і знижують виробничі витрати, що дозволяє компанії інвестувати вивільнені кошти в розвиток і розширення власного виробництва, що створює нові можливості для впровадження нового обладнання та підвищення ефективності виробництва, тим самим збільшуючи загальну прибутковість компанії.

7. Альтернативними варіантами ефективного управління витратами в ТОВ «Белста» є використання методів Target costing (цільова калькуляція витрат), Kaizen costing (поступовий процес оптимізації витрат на основі спеціальної програми) та Management by Exception (метод сценаріїв). Метою Target costing є зниження фактичних витрат до рівня цільових величин. Метод Kaizen costing спрямований на ліквідацію різниці між фактичною і цільовою собівартістю шляхом залучення всього персоналу компанії. Management by Exception – це стратегія, за яким менеджери зосереджують увагу на виняткових ситуаціях або відхиленнях від стандартів, а рутинні або звичайні ситуації залишаються поза увагою, оскільки вони вважаються

нормальними.

8. Ефективність планування та контролю витрат залежить від своєчасного забезпечення релевантною інформацією всіх рівнів управління витратами. Економія коштів від оптимізації адміністративних, збутових та операційних витрат становить 3225 тис. грн. Для ТОВ «Белста» важливо використовувати прогресивні методи управління витратами, враховуючи кон'юнктурні зміни, зокрема методи Management by Exception та Target Costing, залежно від ситуації. Очікувані результати діяльності ТОВ «Белста» в 2024 р. від запропонованих заходів за песимістичним сценарієм прибуток складе 7217 тис. грн (рентабельність продаж 2,23%), за реалістичним – 14705 тис. грн (рентабельність 4,5%); за оптимістичним – 21015 тис. грн (рентабельність 6,35%).